

EN SEVİMLİ MEKÂN: CAMİ

Prof. Dr. Zekeriya GÜLER | Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللَّهِ مَسَاجِدُهَا."

Ebu Hüreyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.s.) şöyle buyurdu:
"Beldelerin Allah'a en sevimli olan mekânları mescitlerdir/camilerdir."

(Müslim, Mesacid, 288.)

Açıklama

Bu hadisin devamında şu cümle de yer alır: "Beldelerin Allah'a en sevimsiz mekânları ise çarşılardır." Tefsir ve hadis âlimi Tîbî, hadiste geçen mescit ve çarşının özellikle belde ile birlikte zikredilmesinin, şu ayet-i kerimeye telmihte bulunduğunu ifade eder: "Güzel beldenin bitkisi Rabbinin izniyle güzel çıkar. Kötü olandan ise faydasız bitkiden başka bir şey çıkmaz. İşte biz, şükreden bir toplum için ayetleri böyle açıklıyoruz." (A'raf 7/58.)

Hadis ve fıkıh âlimi Nevevi, Allah nezdinde en sevimli mekânın mescit/cami olmasının sebebini açıklarken, onun takva temelli ibadet evi ve rahmetin indiği yer oluşuna dikkat çeker. Ona göre takva, görev ve sorumluluğun farkında olmak, bireysel ve toplumsal hayatta hesap günü utandıracak her türlü tutum ve davranıştan kaçınmak demektir. Nevevi, en sevimsiz mekânın çarşı olmasını ise orada sıkça işlenen hile, aldatma, kandırma, faiz, yalan yemin, sözünde durmama, güven vermeme, kulluktan gaflet, hırs ve tamahkârlık gibi günahlara ve haram kazanç yollarına bağlar.

Bu yüzden Rasul-i Ekrem (s.a.s.), "Ey tüccar topluluğu! Alışveriş esnasında boş laf ve yemin edilir. Bu sebeple onu zekât ve sadaka ile telafi ediniz!" (Ebu Davud, Büyü, 1; Tirmizi, Büyü, 4; İbn Mace, Ticarat, 3.) uyarısıyla, çarşı ve pazarda tica-

ret yapan insanın güven yenilemesi gerektiğini hatırlatırken; "Doğru sözlü, dürüst ve güvenilir tacir, peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraberdir." (Tirmizi, Büyü, 4; İbn Mace, Ticarat, 1; Darimi, Büyü, 8.) müjdesiyle de onun nasıl bir kişilik sahibi olması gerektiğini öğretir.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde ilk işi, şehrin merkezine Mescid-i Nebevi'yi inşa etmek olmuştur. Kur'an-ı Kerim'de: "İlk günden takva üzerine kurulan mescit." (Tevbe, 9/108.) ifadesiyle Mescid-i Nebevi (Mescid-i Nebi) veya Mescid-i Kuba kastedilir. (Ahmed b. Hanbel, III, 91; Müslim, Hac, 514.) Mescid-i Nebevi ve bitişiğindeki meskeninin (hücre-i saadet), Rasul-i Ekrem'in Medine'deki bütün faaliyetlerinin merkezinde yer aldığı, ilmi, içtimai ve idari fonksiyonları itibarıyla sonraki dönemlere örnek teşkil ettiği görülür. Mesela Büyük Selçuklu Devletinin kurucusu

Tuğrul Bey'in şu sözü meşhurdur: "Kendime bir saray yapıp da yanında bir cami inşa etmezsem, Allah'tan utanırım." Onun, beş vakit namazı cemaatle kıldığı tarihçiler tarafından vurgulanır.

Meşhur sahabi Abdullah İbn Abbas diyor ki: "Mescitler yeryüzünde Allah'ın evleridir. Gökteki yıldızların yeryüzü ehlini aydınlattığı gibi, onlar da gök ehlini aydınlatırlar." (Taberani, el-Mu'cemü'l-kebir, X, 262.) Bu demektir

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde ilk işi, şehrin merkezine Mescid-i Nebevi'yi inşa etmek olmuştur.

ki, gök ehlinin şeref ve faziletine erişebilmek için camilerin ilmî, ahlaki ve sosyal faaliyetlerine katılmak gerekir.

Gerçekten de Allah'ın evleri olarak camiler, şehadetleri haykıran ve pek çok insanın varlık sebebi- ni keşfederek hidayetle buluşmasına vesile olan ezanlarıyla, kendisine koşan müminlerin ruh ve gönül dünyasına dokunan mimari yapıları ve sanat eserleriyle, ilim ve hikmet öğreten ders halkalarıyla, kürsülerindeki vaaz ve irşat faaliyetleriyle, minberlerinde dinî heyecanı bir sonraki cumaya taşıyan hutbeleriyle, gökteki meleklerin istiğfar ve dualarına mazhar olan cemaatiyle birer kutlu mekânlardır.

İşte bu durum, "bütün mabetler içinde güneşten ilk ışık camidir." sözünün gayet yerinde bir tespit olduğunu gösterir. Zira "takva temelli" camide, cemaatle namaz alışkanlık hâline getiren kimsenin imanlı olduğuna şahitlik edilir ve ona hüsnüzan beslenir, omuz omuza saf tutulur, gönüller birleşir, tevhit ve vahdet şuuru oluşur, fitri-manevi duygular harekete geçer, ibadetin hazzı ziyadesiyle hissedilerek Allah'a yaklaşılr.

Nitekim Rasul-i Ekrem (s.a.s.) şöyle buyurur: "Bir kimsenin cemaatle kıldığı namazın sevabı, evinde ve çarşı pazarda kıldığı namazdan yirmi beş kat daha fazladır. O kimse abdestini güzelce alıp, sonra sadece namaz kılmak maksadıyla mescide gidersen attığı her adım sebebiyle bir derece yükseltilir, bir hatası da silinir. Namazını kıldıktan sonra abdestini bozmadığı ve namazgâhında bulunduğu müddetçe melekler ona, 'Allah'ım, ona rahmetinle muamele et' diyerek dua ve istiğfara devam ederler. O kimse namaz vaktini beklediği sürece bir namaz içindedir." (Buhari, Ezan, 30; Müslim, Mesacid, 272; Ebu Davud, Salât, 48; İbn Mace, Taharet, 6, Mesacid, 14.)

Şu ayet-i kerime, cami ve mescitlerin İslam medeniyetinin temelini teşkil etmesi bakımından calib-i dikkattir: "Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe inananlar, namazı dosdoğru kılanlar ve zekâtı verenler ve sadece Allah'tan korkanlar

imar eder. İşte doğru yolda olmaları umulanlar bunlardır." (Tevbe, 9/18.) Bu ayette geçen imar, bir taraftan maddi bina ve bakımı, diğer taraftan cemaatle namazın fazileti, dinî-manevi eğitim ve şahsiyet gelişimi olarak gerçekleşir. Nitekim insanın varoluş sebebinin ve yaratılış hikmetinin denemek/sınamak olduğunu öğreten Yüce Kur'an, kulluk (Zariyat, 51/56.), âdil yönetim tarzı (A'râf, 7/129.) yanında bunu, "Sizi topraktan yaratıp geliştiren ve orayı mamur kılmanızı isteyen/sağlayan O'dur." (Hûd, 11/61.) ayetinde geçtiği üzere, yeryüzünü imar ve ıslah sorumluluğu, yani medeniyet tasavvuru ve inşası (talebü'l-umran) şeklinde açıklar.

Bu itibarla vaiz, imam-hatip ve müezzinlerimiz, vaaz ve hutbeleriyle, ezan ve Kur'an tilavetleriyle, örnek beşerî ve ahlaki münasebetleriyle görev alanları olan cami ve çevresini canlı birer cazibe merkezine dönüştürüp cemaatini çoğaltmalı, iş ve ticaret ahlakına dair sohbetler yaparak çarşı ve pazar esnafını eğitmelidir. Zira bu yol ve yöntemle ancak "beldelerin Allah'a en sevimsiz mekânları çarşılardır", birer "sevimli mekânlar"a dönüşebilir. Şüphesiz bunu gerçekleştirebilmenin yolu da daimi bir süreç olarak okuyup düşünmekten, bilinçli ve planlı çalışmaktan geçer.

Bu itibarla, Camiler ve Din Görevlileri Haftası muayyen bir zaman dilimine münhasır sosyal ve kültürel bir faaliyetle sınırlı tutulmamalıdır. Belki bu hafta, bir yıllık çerçeve program sunması ve onun uygulamadaki sonuçlarının görüşülmesine zemin hazırlaması açısından önem arz eder. Bilindiği gibi, tabiinden Ebu Abdurrahman es-Sülemi, Hz. Ali'nin talebesi ve İmam Âsım'ın da hocasıdır. O, Kûfe'de uzun süre imam-hatip ve Kur'an muallimi olarak görev yaptığı mescidi kastederek, "İşte bu mekânda beni oturtan şey, "Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve onu öğretenidir." hadisi oldu der. Aslında bu şuur ve hassasiyetiyle o, sorumluluklarının farkında olan herkes için, özellikle de Diyanet ve İlahiyat mensupları için rol-model şahsiyet olabilecek bir imam-hatip ve kıraat âlimidir. Zira her görevli, sorumluluk alanı olan cami ve muhitine kendini adanmak zorundadır.

Camiler ve Din Görevlileri Haftası muayyen bir zaman dilimine münhasır sosyal ve kültürel bir faaliyetle sınırlı tutulmamalıdır.